

Rapport deputaten archief en documentatie

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Harderwijk 2011

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: dao@gkv.nl. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

1	Korte omschrijving/missie van het deputaatschap	3
2	Verslag van werkzaamheden	3
3	Concrete resultaten en gemaakte beleidskeuzes	3
4	Nieuwe opdracht	5
5	Samenstelling deputaatschap	5
	Bijlagen	
1	Opdracht Generale Synode Zwolle-Zuid 2008	6
2	Voorstel nieuwe opdracht	6
3	Samenstelling deputaatschap en rooster van aftreden	7
4	Concrete producten	7

1 Korte omschrijving/missie van het deputaatschap

3

Het deputaatschap Archief & Documentatie is verantwoordelijk voor het archiefbeheer in de Gereformeerde Kerken (GKv). De feitelijke werkzaamheden in dit verband worden sinds 1993 uitgevoerd door het Archief- en Documentatiecentrum van deze kerken (ADC), Broederweg 16 te Kampen. Het deputaatschap treedt op als bestuur van het ADC en beheert ook het pand. Daarnaast treedt het deputaatschap op als instandhouder van een bijzondere leerstoel aan de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken te Kampen (TU). Op het ADC zijn werkzaam een directeur (0,2 fte), verantwoordelijk voor het ADC als geheel en voor werving van archief en werving en begeleiding van onderzoek, en een archivaris (0,8 fte), verantwoordelijk voor het beheer van de archiefcollectie en voor advisering en voorlichting van de kerken op het terrein van archiefbeheer. De expertise van de deputaten ligt op het terrein van het archiefbeheer, geschiedenis, financiën en gebouwen.

2 Verslag van werkzaamheden

Het deputaatschap kwam vijfmaal bijeen: 31 oktober 2008, 3 april en 30 oktober 2009, 26 maart en 29 oktober 2010. In de samenstelling van het vaste personeel van het ADC is geen wijziging opgetreden. In 2009 heeft het ADC Anko Riemersma als vrijwilliger aangenomen voor 1 dag per week. Daarnaast werkt Jelger Kansen sinds 2007 1 dag per week als vrijwilliger op het ADC. Naast de reguliere werkzaamheden vroegen in deze periode de samenwerking met de Nederlands Gereformeerde Kerken inzake archiefbeheer, de verbouwing en uitbreiding van de archiefkluis en de voorbereiding van een advies aan de synode inzake digitaal archiefbeheer bijzondere aandacht.

3 Concrete resultaten en gemaakte beleidskeuzes

In de afgelopen periode zijn op drie terreinen concrete resultaten geboekt en/of beleidskeuzes gemaakt.

In de eerste plaats wat betreft samenwerking met de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK). De archivaris van de NGK treedt op de Landelijke Vergadering van deze kerken in najaar 2010 terug. Hij wordt vervangen in de archiefcommissie van deze kerken en deze commissie behoudt het toezicht op de archieven, maar het feitelijke beheer van de archiefcollectie van de NGK (kerkelijk en aanverwant archief) gaat over naar het ADC. In voorgaande jaren is de NGK- collectie van het huisadres van de archivaris overgebracht naar het ADC en per 2010 berust het feitelijke beheer van het archief bij het ADC. Het ADC heeft een regeling voor deze werkzaamheden getroffen met de archiefcommissie, alsmede voor gezamenlijke publiciteit. Die wordt geactiveerd, wanneer het deputaatschap zijn besprekingen met de archiefcommissie over de kosten voor deze dienstverlening en het perspectief van de samenwerking heeft afgerond. Het deputaatschap streeft in deze besprekingen naar een verdeling van de kosten voor het ADC tussen de GKv en de NGK naar rato van het aantal kerkleden en naar een gezamenlijke verantwoordelijkheid van beide instanties voor het bestuur en beheer van het ADC. Deze situatie dient voor beide zijden aantrekkelijk te zijn uit oogpunt van het beheer van het archief en de beheersing van de kosten. In de verslagperiode is diverse malen met de archiefcommissie over deze zaken overlegd, maar concrete resultaten zijn nog niet geboekt. De archiefcommissie deelt de toekomstvisie van het deputaatschap op de samenwerking, maar binnen de NGK dient hierover nog opinie- en besluitvorming plaats te vinden.

Ten tweede op het gebied van digitaal archiefbeheer. Ten gevolge van een toenemende toepassing van de digitale vorm van documenten voor kerkelijke vergaderingen dreigt er een wildgroei te ontstaan van de archivering van deze documenten, met gevaar voor verlies of

schening van privacy tot gevolg. Over dit onderwerp ontvang het ADC de meeste vragen en verzoeken om advies. Om deze reden heeft het deputaatschap actie ondernomen die moet leiden tot een advies aan de komende generale synode inzake het gezamenlijk beheer van digitaal archief door de kerken gezamenlijk. Het deputaatschap agendeert het probleem, heeft vooronderzoek laten doen, maar legt de besluitvorming neer bij de kerken in synode bijeen.

De voorkeur voor een gezamenlijke oplossing is ingegeven door overwegingen van kostenbeheer, de uniforme bestuursstructuur van afzonderlijke kerken en vloeit voort uit het bestaande streven van het ADC om het beheer van het papieren archief door de afzonderlijke kerken zoveel mogelijk te uniformeren.

De keuze voor een advies in plaats van het zelf ontwikkelen van beleid ter zake is ingegeven door het feit dat een algemeen beleid voor de GKv gewenst is, dat het ADC dit beleid niet kan opleggen aan de kerken, maar dat de kerken in synode bijeen hiertoe moeten besluiten en dat het ADC niet kan functioneren als de beheerder van digitale archieven van de gezamenlijke zelfstandige kerkelijke vergaderingen. Het zijn de plaatselijke kerken zelf die in gezamenlijkheid tot een besluit zouden moeten komen tot centraal beheer van digitale archieven. Het ADC kent zichzelf op grond van de opdracht tot advisering van de kerken inzake archiefbeheer alleen als taak toe de generale synode met een advies inzake centraal digitaal archiefbeheer te dienen.

Om tot een gefundeerd advies te komen heeft het deputaatschap de samenwerking gezocht met het bedrijf Data Matters, dat gespecialiseerd is in digitaal archiefbeheer. Dit bedrijf heeft de opdracht gekregen van het deputaatschap om een pilot uit te voeren en op basis daarvan een advies uit te brengen inzake de wijze waarop de kerken en kerkelijke vergaderingen binnen het verband van de GKv hun archieven het best en gezamenlijk kunnen beheren. Dit advies zal op verzoek van het deputaatschap door Data Matters op de generale synode worden gepresenteerd en toegelicht.

In de derde plaats heeft het deputaatschap na verkregen toestemming van de generale synode van Zwolle-Zuid de uitbreiding van de archiefkluis ter hand genomen. Deze verbouwing is in april 2010 begonnen en het nieuwe gedeelte zal in november 2010 opgeleverd worden. Voordat de verbouwing begon heeft eerst in 2008 een overdracht plaats gevonden door de Stichting Exploitatie Archief- en Documentatiecentrum Broederweg 16 van het gebouw van het ADC en de activa aan het deputaatschap. Deze stichting was in de jaren negentig uit fiscale overwegingen in het leven geroepen. Ze heeft haar functie uitgediend en zal worden geliquideerd. Het deputaatschap werd met deze overdracht gemachtigd tot aankoop van de grond voor de uitbreiding van de archiefkluis en voor het aangaan van een hypothecaire lening ter zake. Deze door stichting en deputaatschap toegepaste overdracht is uitgevoerd met kennisgeving aan deputaten Financiën en Beheer.

Ten aanzien van door de generale synode van Zwolle-Zuid geïnitieerde sondering om te komen tot herschikking, c.q. clustering van deputaatschappen en tot herziening van de relatie tussen ADC en TU heeft het deputaatschap deelgenomen aan overleg ter zake (met TU, ZHT, Deputaten Dienst & Recht) met als resultaat dat het deputaatschap de huidige relatie tussen ADC en TU als optimaal beschouwt en dat er inzake de efficiency van de werkwijze van dit deputaatschap met een eventuele clustering niets te winnen en waarschijnlijk veel te verliezen valt. Op praktisch niveau wordt zo veel mogelijk samengewerkt.

Op de vergadering van 1 oktober 2008 van het College van Bestuur van de TU is de bijzonder hoogleraar vanwege het ADC dr. G. Harinck herbenoemd voor een periode van zes jaar. In de rapportage van het College van Toezicht bij de leerstoel - bestaande uit dr. S. Griffioen (voorzitter) en de leden dr. A.B. Dijkstra en drs. H. van Veen - aan de deputaten spreekt het college zijn grote waardering uit voor het gedane werk van de hoogleraar en de geleverde resultaten.

De vorm van het toezicht op deze bijzondere leerstoel is onderwerp van bespreking tussen het deputaatschap, het College van Toezicht en de TU. Het deputaatschap streeft er naar zelf als college van toezicht bij de leerstoel op te treden, waarbij het toezicht op onderwijs en onderzoek van de leerstoelhouder geschiedt door de TU, conform de wijze waarop dat voor alle daar werkzame docenten is geregeld.

In 2008 verrichtte de bijzonder hoogleraar met een onderzoeksbeurs van de Netherland America Foundation onderzoek aan het A.C. Van Raalte Institute van Hope College in Holland, Michigan. In 2009 heeft het Van Raalte Institute hem benoemd tot Honorary Research Fellow voor een periode van drie jaar. In 2010 was hij gasthoogleraar aan Princeton Theological Seminary. In deze verslagperiode vond de eerste promotie bij de bijzondere leerstoel van het ADC plaats. Op 11 juni 2010 promoveerde Enne Koops tot doctor aan de TU op het proefschrift *De dynamiek van een emigratiecultuur. De emigratie van gereformeerden, hervormden en katholieken naar Noord-Amerika in vergelijkend perspectief (1947-1963)*.

4 Nieuwe opdracht

Tot de structurele taken van het deputaatschap blijft behoren het verzamelen, beheren en beschikbaar stellen van archiefmateriaal van en rondom de GKv, het onderzoek daarvan bevorderen en de historische kennis vergroten, de kerken adviseren op archiefgebied en vertegenwoordigen in de archiefwereld.

De taken uit de opdracht van de generale synode van Zwolle-Zuid inzake de verbouwing en uitbreiding van de archiefkluis (nr. 10) kunnen in een nieuwe opdracht achterwege blijven, omdat deze zijn uitgevoerd.

Voor de komende verslagperioden verdient de verdere ontwikkeling van de samenwerking op archiefgebied met de NGK bijzondere aandacht, waarbij gestreefd wordt naar integratie en gedeelde verantwoordelijkheid, ook financieel, van het archiefbeheer van beide kerkgenootschappen. Daarnaast staat de voorlichting en advisering met betrekking tot digitaal archiefbeheer de komende perioden hoog op de agenda. Deze laatste taak is belangrijk bij de overgang naar digitaal archiefbeheer door de kerken en door de kerkelijke vergaderingen. Het is niet nodig deze aandachtspunten in concrete taakomschrijvingen uit te drukken.

De voorstellen voor de budgetten voor de komende verslagperiode luiden:

2012 – € 144.000,=, 2013 - € 144.000,= en 2014 - € 144.000,=.

F&B heeft op 8 april 2010 de voorstellen en onderliggende begrotingen besproken en is akkoord met de door het deputaatschap voorgestelde begrotingen.

5 Samenstelling deputaatschap

Het deputaatschap archief en documentatie bestond in de verslagperiode uit:

J. Beekhuis (secretaris), H.A. Kamman (penningmeester), J. Messelink (voorzitter), A. Modderman, G.F. Noordhuis, J.H. Soepenbergen en als extra lid met het oog op de verbouwing G. Willems. Er hebben tussentijds geen wijzigingen plaats gevonden in de samenstelling van het deputaatschap.

1 Opdracht Generale Synode Zwolle-Zuid 2008

1.
 - a. archief- en documentatiemateriaal te verzamelen en te beheren, dat van belang is voor de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland, met name sinds de Vrijmaking van 1944 en volgende jaren;
 - b. te zorgen dat de afgesloten gedeelten van de archieven van generaal-synodale deputaatschappen worden overgebracht naar het ADC;
 - c. kennis en onderzoek te bevorderen inzake de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland, met name met betrekking tot in het ADC en in de kerken aanwezige archieven en documentatie;
2. alle maatregelen te nemen die voor de instandhouding van het ADC nodig zijn, alsmede die werkzaamheden uit te voeren, die voortvloeien uit de aanstelling van de door deputaten benoemde directeur van het ADC en de archivaris en toezicht te houden op hun werkzaamheden;
3. de kerkenraden, de meerdere vergaderingen en haar deputaatschappen, alsmede waar nodig en van belang ook personen en instanties regelmatig te dienen met advies en voorlichting inzake het beheer van archief- en documentatiemateriaal;
4. de kerkelijke vergaderingen te dienen met richtlijnen en instructies voor een goed archiefbeheer;
5. het bestuur te blijven vormen van de 'Stichting Exploitatie Archief- en Documentatiecentrum Broederweg 16' en zich in die kwaliteit te houden aan de besluiten van de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland door welke zij zijn benoemd;
6. de kerken te vertegenwoordigen in de Commissie tot registratie van de Protestantse kerkelijke en semi-kerkelijke Archieven (CPA);
7. contacten te onderhouden en activiteiten te ontplooiën, die voor het onder 1-7 genoemde noodzakelijk en nuttig zijn;
8. van de kerken een quotum te vragen van € 122.000,= per jaar en de financiële administratie van de onder 6 genoemde stichting en van het deputaatschap te laten controleren door een accountant;
9.
 - a. de deputaten voor archief en documentatie te vragen voor de uitbreiding van de archiefruimte andere financieringsbronnen aan te wenden dan het heffen van een verhoogd quotum, gezien de reeds hoge quotumdruk voor de kerken.
 - b. deputaten voor archief en documentatie de garantie te geven dat indien nodig aanvulling gegeven wordt voor betaling van rente en aflossing horend bij het investeringsbedrag van maximaal € 235.000,=. Deze lasten zullen voor het eerst in 2010 en 2011 ontstaan.
10. van hun arbeid rapport uit te brengen aan de eerstvolgende synode en hun rapport uiterlijk drie maanden voor het begin van de volgende generale synode aan de kerken toe te zenden.

2 Voorstel nieuwe opdracht

1.
 - a. archief- en documentatiemateriaal te verzamelen en te beheren, dat van belang is voor de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland, met name sinds de Vrijmaking van 1944 en volgende jaren;
 - b. te zorgen dat de afgesloten gedeelten van de archieven van generaal-synodale deputaatschappen worden overgebracht naar het ADC;

- c. kennis en onderzoek te bevorderen inzake de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland, met name met betrekking tot in het ADC en in de kerken aanwezige archieven en documentatie;
2. alle maatregelen te nemen die voor de instandhouding van het ADC nodig zijn, alsmede die werkzaamheden uit te voeren, die voortvloeien uit de aanstelling van de door deputaten benoemde directeur van het ADC en de archivaris en toezicht te houden op hun werkzaamheden;
3. de kerkenraden, de meerdere vergaderingen en haar deputaatschappen, alsmede waar nodig en van belang ook personen en instanties regelmatig te dienen met advies en voorlichting inzake het beheer van archief- en documentatiemateriaal;
4. de kerkelijke vergaderingen te dienen met richtlijnen en instructies voor een goed archiefbeheer;
5. de kerken te vertegenwoordigen in de Commissie tot registratie van de Protestantse kerkelijke en semi-kerkelijke Archieven (CPA);
6. contacten te onderhouden en activiteiten te ontplooien, die voor het onder 1-7 genoemde noodzakelijk en nuttig zijn;
7. van de kerken een quotum te vragen van € 144.000,= per jaar en de financiële administratie van het deputaatschap te laten controleren door een accountant;
8. van hun arbeid rapport uit te brengen aan de eerstvolgende synode en hun rapport uiterlijk drie maanden voor het begin van de volgende generale synode aan de kerken toe te zenden.

3 Samenstelling deputaatschap en rooster van aftreden

Primi:

J. Beekhuis, Amersfoort	2017
H.A. Kamman, Amersfoort	2014
J. Messelink (s), Kampen	2014
A. Modderman, Amersfoort	2014
G.F. Noordhuis, Amersfoort	2011
J.H. Soepenbergh, Assen	2014
G. Willems, Kampen	2011

Secundi:

J. Hidding, Dronten
J. Los, Harfsen

4 Concrete producten

In de AD Chartas reeks van het ADC verschenen:

- George Harinck (red.), *Niets is overbodig, niets is toevallig'. Leven en werk van Cornelis Veenhof (1902-1983)*, Barneveld 2008, 320 pag.
- C.M. van Driel, *Gewantrouwd gereformeerd. Het omstreden leiderschap van neocalvinist Arie Noordt zij (1871-1944)*, Barneveld 2010, 534 pag.
- George Harinck en Gerrit R. de Graaf (red.), *Van zending naar oecumene. Vijftig jaar gereformeerde zending op Papua, 1956-2006*, Barneveld 2010, 242 pag.
- George Harinck en Hans Krabbendam (red.), *A Spiritual Invasion? Amerikaanse invloeden op het Nederlandse christendom*, Barneveld 2010 (in druk)

Het ADC organiseerde de volgende congressen:

- A Spiritual Invasion? Amerikaanse invloeden op het Nederlandse christendom – in samenwerking met het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme van de Vrije Universiteit en het KNAW-instituut Roosevelt Study Center te Middelburg (RSC), gehouden op 25 april 2008 in het Abdijcomplex te Middelburg
- Leven en werk van Piet Jongeling (1909 - 1985), 1 april 2009 – in samenwerking met het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme van de Vrije Universiteit Amsterdam en het *Nederlands Dagblad*, gehouden aan de TU
- 175 jaar Afscheiding van 1834, 13 oktober 2009 – in samenwerking met de TU en aldaar gehouden
- De dynamiek van een emigratiecultuur, 12 juni 2010 – in samenwerking met het RSC, gehouden aan de TU

Het ADC verwierf de volgende archieven en documentatiemateriaal:

- Archief Gereformeerde Telefoondienst
- Archief De Wegwijzer
- Archief Bijbelcursus
- Preken J. Verkade (audiotapes)
- Documentatie predikanten GKv
- Briefwisseling K. Schilder - J.J. Schreuder
- Archief Groninger Zendingscollege
- Archivalia van ds. P. Schelling
- Fotomateriaal van fam. C. Veenhof
- Archief J. van der Jagt
- Archief Vereniging van Predikanten
- Archief Deputaten Kerkelijke Eenheid
- Archief Verband van Evangelisatiecommissies
- Aanvulling archief K. Schilder
- Archief C. van Kalkeren
- Aanvulling archief Generale Synode Zwolle-Zuid 2008
- Archivalia GVI (filmmateriaal)
- Archivalia ds. C.J. Mewe
- Aanvulling archief J. Kevelam
- Archief Vereniging van Scholen van Gereformeerde Belijdenis
- Archief A.W. Begemann
- Aanvulling archief Bremmer(-Lindeboom)
- Aanvulling archief Vereniging Evangelisatie en Recreatie
- Archief zendende kerk Enschede-Noord